

Türkü Yazıları/bir Gönül Yaylasında Güzel Gezdirmek

◆ Ali İhsan Kekeç

*“Vakit gelse yine çıksam yaylaya
Doya doya baksam suna boyluya
Senin için yalvarayım Mevla’ya
Belki seni bana yazar yaradan”*

Ne bilirdim bu türkünün ağırlığını; Kuş tüyü çocukluk yaşadığımız yayla yamacında oğlakları yaylımdan getirirken bir kuşluk vakti çadırın önünde yayık yayan, komşumuzun koca kızı Fatma ablamızın altı pilli Schaup Lorenz radyolarının kulağını sağa doğru biraz daha kıvrıp komşularla birlikte

Karşı yamaçta davar sağdıran çobanlara da dinlettiği o yıllarda.

Ne bilirdim yıllar sonra Ankara’da “Ticaret Turizm”in üçüncü katında açık pencereden Numune Hastanesi’nin büfesinde radyodan duyduğumda yüreğimin üzerinde bir top kor ateşin yanacağını.

Ayrılık ah ayrılık!.. Yaman ayrılık. Bizim ölüm ile ayrılığı gönül kefemize koyup tartan türkülerimiz de var;

*“Ölüm ile ayrılığı tartmışlar
Elli gram ağır gelmiş ayrılık”*

Allah’ım ölümü metanetle karşılayacak, ayrılığın yükünü kaldıracak güç ver bize.

Bir tarafta Sarı Zeybeği dağlara yaslandırıan türkü yüreğimizi kabartırken, diğer tarafta bir iskân türkü bir isyanı dile getirir, konargöçer aşiretlerin alışamadığı, onlara göre dünyanın sonu olan yerleşik hayatın acısını anlatır.

*“Aşağıdan iskân evi geliyor
Bezirgânlar koçyiğide gülüyor
Kitabın dediği günler oluyor
Yoksa devir döndü ahir zaman mı”*

diyen Avşar Beyi Dadaloğlu’nun Padişah fermanına kafa tutar, dağları inleyen sesi yankılanır Toroslarda, Binboğalarda.

Ben türkülerin dilini şehirlerarası yolculuklara ilk çıktığım zamanlarda anlamaya başladım.

O dil gönül dilidir, o dil çaresizliğin, acının, hasretin, uzletin dilidir.

“Kahramanmaraş-Ankara istikametinde seyahat eden Aksu Turizm’in sayın yolcuları Turpet dinlenme tesislerine hoş geldiniz” dediğinde lokantadan gelen bu sesle perişan uykudan uyanır otobüsün kapısı açılır açılmaz sesi dışarıya verilmiş hoparlörden enstrümantal olarak çalan “Yedi Karanfil”i duyduğumda önce anamın hayali gelirdi gözlerime. Soğuktan buğulanan camlardan daha çok buğulanırdı gözlerim. O halimi görmesinden utandığımdan koltuk arkadaşımdan tarafa yönümü dönemezdim. Gündüz telefon direklerini sayar gece dağların karaltısının arkasında hangi köyler kasabalar var sorusuna cevap arardım saatlerce. Diğer yanda süremediği lavantayı konsolun gözüne koyan İstanbullu kızın hayıflandığı dizeler aklıma gelir de bu sefer de ben hayıflanırdım yayla çiçeklerinin tabii kokusundan nasibini alamayan insanlara acırdım.

Sipsinin sesinden içime akan bir boğaz havas beni alıp ötelere götürür Zümrüdüanka’nın kanatlarına bindirip Kaf Dağı’nın arkasına aşırır. Bozkırın Tezenesi Neşet Ertaş sazının teline değil benim gönül teli vurur, vurur da hem titretir hem de yakar kavurur.

Yanan kavrulmuş ruhum Hezari’nin türküsünde Başkonuş Yaylası’nın başında temmuz ayının bunaltıcı sıcağında bunalan bedenim gibi bir kamalak gölgesinde asude bir gün geçirir.

*Çıksam baksam görünür mü
Başkonuş’ dağı şimdi
Yaylalarda dem sürmenin
Geldi çattı çağı şimdi*

Ben yaylaları iyi bilirim türküleri de. Evvel bahar yaz gelince sürüden seçilen kuzunun tazeliği gibi her gün yayla yamaçlarını gezen ruhumuzun derinliklerine sızan bizim yaylalara has endemik bitkilerin kokusu ile gönlüm ve dimağım tazelenir. Düşlerime giren yayla pınarlarının oluğundan akan suya ağzımı verip doya doya içerim de yine bir yayla türküsü takılır dilime, yaylanın dumanı başımı bulandırır.

“Yastadır ey deli gönül yastadır
Gelir diye kulaklarım sestedir
Yağmur yağar zülüfleri ıslanır
Vaz geç duman bu yaylanın üstünden

Duman senin pare pare karın var
Benim gizli derdim ah u zarım var
Benim bu yaylada nazlı yârim var
Vaz geç duman bu yaylanın üstünden”

Mecnun Leylâsına olan sevgisinde gerçek aşkı bulur. Aşk belasını cana minnet bilir de şöyle seslenir;
“Ya Rab belâ-yı aşk ile kıl aşına beni
Bir dem belâ-yo aşktan etme cüda beni”

Mecnun bu aşkla kendini çöllere vururken, Leyla da Mecnun’un yokluğuna dayanamaz ölür ve Mecnun onun mezarının başına gelip toprağını kucaklayarak şöyle seslenir;

“Ya Rab bana cism ü can gerekmez
Canansız cihan gerekmez”

diyerek oracıkta son nefesini verir.

Her şeye gücü yeten Koç Köroğlu’nun gücü gönlüne yetmez. Köroğlu’dur bu, şanıdan taviz vermediği gibi aşkıdan da taviz vermez Kafkas toprağında sevdiği Han Nigâr’ı aklından çıkaramaz zorla da olsa onunla evlenir. Ona halini şöyle arz eder;

“Han Nigâr’ım benden yüzün çevirme
Bir yığıde iki güzel çok mudur
Beni görüp başın yere eğdirme
Bir yığıde iki güzel çok mudur

Koç Köroğlu derler benim adıma
İki güzel gelir benim yâdıma
Biri bana bakar biri atıma
Bir yığıde iki güzel çok mudur”

Yine Anadolu’nun yanık bağrından bir âşık çıkar. Sevgiliye olan bağlılığını şöyle terennüm eder. O hepimizi bildiği aşkın şairi Karacıoğlan’dır

“İneyim gideyim tozlu yollara
Karışayım boz bulanık sellere
Adı sanı duyulmadık ellere
Gitmeyince gönül yardan ayrılmaz

Gönül düştü bir geyiğin postuna
Azrail’de can almanın kastına
Döne döne teneşirin üstüne
Yatmayınca gönül yardan ayrılmaz”

Lal olan dilbaz kesilir âşık olunca. Sevgiliye kavuşmak bir derttir kavuşamamak ayrı dert.

Bu dert de öyle bir derttir ki: “Derdim bana dermanımı bilmedim” diyenlerinki gibi. Türkülerle dile gelir, ağaçla yaprakla, taşla toprakla paylaşılır. Çağdan çağa, nesilden nesile aktarılır.

Divanlara cönlere, kitaplara konu olur. Gönülleri yakar toprağa siner, o toprağın insanlarının dili olur, malı olur anonimleşir. Millet, din, töre tanımaz, o coğrafyanın hafızasına kazınır.

Uzaktaki sevgiliye olan özlemine yayla ile paylaşır bizim insanımız. Yayla dumanından şikâyet eder, gönlünde gezdirdiği güzelin zülüflerinin ıslanmasını istemez, yaylada gönül gezdirir ya sevgiliyi de yanında gezdirir, türküler döker derdini, türkülerin dili ile dertlenir. Yine de türküler düşmez dilinden.

Böyle işte; türküler gönlümüze dökülen yayla pınarı, bağrımıza esen yayla yeli, burnumuza tüten yayla çiçeğidir.

Nice güzelleri nice yiğitlerin, nice yiğitleri nice güzellerin gönül yaylasında gezdirir türkülerimiz.